

Heemkundekring "Sint Achten op Boeckel"

In gesprek met Harrie Donkers uit Venhorst.

(Publicatie "De Wanmeule" 2003)

Op een Maandagmorgen op het laatst van de maand Augustus van dit jaar, waren wij te gast bij Harrie Donkers aan het Sint Josephplein nabij het Mennehof te Venhorst. Dat we een afspraak hadden gemaakt was duidelijk, want de koffie pruttelde al toen we binnenkwamen en heerlijke koeken lachte ons al toe. In een zeer knusse huiskamer hebben we Harrie op zijn praatstoel gezet om hem te laten vertellen over zijn leven aan de Statenweg in Boekel, later iets verderop in het Venhorstse, maar dan aan de andere kant van de weg en weer later aan de Grote Baan, in de volksmond "De Middenpeelweg".

Op een levendige manier, in een leuke verteltrant, doorliep Harrie zijn levensverhaal, een verhaal met veel details, vooral met alle data, want die weet hij bijna allemaal uit zijn hoofd. Als je hem vraagt wanneer de weg naar Venhorst of die naar Handel werd verhard en geopend, dreunt hij feilloos, dag, maand of jaar op. Alles wat hij verteld weet hij precies in die tijdspanne te plaatsen waar het verhaal ook thuishoort. Zoals ook Harrie deed, zullen wij bij het begin beginnen en zo zijn leven dat al drie en tachtig jaar lang is, verwoorden.

Zijn schooltijd.

Harrie werd op 15 november 1920 geboren op de Kerkheide, de huidige Statenweg 6. Hij was enige zoon van Naris Donkers en Dina Krol, maar ook vijf zussen van hem zijn daar geboren. Harrie was op een na de jongste en ging zoals elk kind naar de kleuterschool in Boekel bij zuster Rosela. Het was een heel eindje tippelen naar de kom van Boekel, ongeveer een mars van twintig minuten, maar dat was niets vergeleken bij de kinderen die toen vanaf hartje Peel, het huidige Venhorst naar de school in Boekel moesten. Venhorst bestond nog niet en de

schoolplicht moest toch worden vervuld. Harrie wist te vertellen dat de meest veraf wonende ongeveer om kwart voor zeven in de ochtend vanuit de verre peel op stap gingen en dikwijls pas in de donkere weer thuis kwamen en dat alles te voet. Toen Harrie wat groter was, bleef hij tussen de middag ook wel eens over bij bakkerij Aldenhuisen en weer later kreeg hij een fiets. Dit was een weelde in die tijd en maakte menig schoolkind erg jaloers.

Hij dreunt niet alleen de zusters van de kleuterschool op, maar weet zich de leraren van de lagere school goed te herinneren. Meester Been, van Ratingen, Schiks en juffr. van Eupen. Toen Harrie 9 jaar was, stierf plots zijn vader en kregen zij op de boerderij steun van een broer van moeder. Die bleef als hulp op de boerderij tot Harrie 18 werd en samen met zijn moeder en zussen in staat werden geacht de boerderij te kunnen runnen. En dat konden ze, want het ging zeker crescendo. Harrie was leergierig en om in de maatschappij zijn mannetje te kunnen staan, volgde hij de landbouwavondschool bij meester van Ratingen en ging daarbij ook nog het middenstandsdiploma halen, een cursus die in de avonden gegeven werd door de onderwijzers W. Corssmit en J. Dekkers. Hij zal wel gedacht hebben, "met iets in je rugzak kom je de wereld wel door" en gelijk had hij.

Toen ook zijn moeder in Maart 1937 stierf, bleef hij met zijn zussen op de boerderij alleen achter en dat hebben zij 13 jaar volgehouden, men sprak dan ook altijd van "de kinderen Donkers".

Mobilisatie.

In de mobilisatietijd van 1939, werden tegenover hun boerderij door en voor de Hollandse militairen drie barakken gebouwd, waar per barak wel zo'n 300 soldaten konden worden gelegerd. Bij de nabij wonende kinderen Donkers werd de voorkamer of beter gezegd de "goei kamer" gevorderd om dienst te doen als stafkantoor, waar de in Boekel goed bekend staande Kapitein Klapwijk de scepter zwaaide. Harrie vond dit een spannende maar ook leuke tijd, beter dan die arme crisisjaren die daaraan vooraf waren gegaan. Er was nu veel leven in de buurt, elke dag was er wel iets te beleven, alleen al het afbranden van een van de barakken. De soldaten die aan de Venhorstseweg gelegerd waren, werden ingezet met het bouwen van de peelstellingen en het leggen van mijnen. De varkens bij de kinderen Donkers werden vetgemest met afval van de keuken, want waar voor bijna duizend soldaten gekookt moest worden, bleef zeker het een en ander over. Tot begin mei 1940 ging alles goed, maar de komst van de Duitsers werd al voorspeld door de Nederlandse officieren en jawel hoor, het bevel kwam van een ordonnans te paard, dat iedereen die in Venhorst of op de Kerkheide woonden, moesten zorgen dat ze wegwamen, allemaal en iedereen tot aan de grens van Boekel. Men was toen nog van mening dat het Nederlandse leger in de Peel slag zou leveren en het te gevaarlijk zou worden voor de bevolking. Zo kwam een kleine volksverhuizing op gang, een bonte stoet van mensen, dieren, huisraad tot de geit toe, een stoet die ook wij ons nog voor de geest kunnen halen. In optocht ging het met paard en wagen, soms wat koeien er achteraan gebonden, anderen met handkar, kruiwagen, kinderwagen of met iets waar wielen onder stonden. Zo ging het richting Erp, Keldonk en Zijtaart, want daar zou niets gebeuren. De geschiedenis heeft ons echter anders geleerd, want in Venhorst is op 10 Mei 1940 geen schot gelost, terwijl in de buurt van Zijtaart flink slag geleverd is tussen Nederlanders en Duitsers. Vele gevluchte peelbewoners hebben daar hun vuurdoop gehad en zeven Nederlandse militairen hebben daar op 11 Mei 1940 hun dood gevonden. Ter nagedachtenis aan hen is een monument opgericht tussen Zijtaart en Veghel in, tegen de zuidkant van de Zuid Willemsvaart aan. Maar we keren terug naar de Kerkheide, waar Harrie het vertikte om weg te gaan, evenals Gerrit Marinussen, de zoon van zijn buurman. Iemand moest toch de koeien melken en de kippen en varkens voeren ! Toen zij in die nacht van 9 op 10 Mei heerlijk rustig lagen te pitten, werden ze wakker van marcherende soldaten, die komende vanuit de peelstellingen al bij voorbaat terugtrokken en in westelijke richting verdwenen. Het Duitse leger was Nederland binnengevallen en al wat in de Peel lag aan Nederlandse verdediging, koos het hazenpad.

Het duurde maar een paar uur, want op die bewuste 10^e Mei, zo omstreeks 10 uur op de voormiddag kwamen vanaf diezelfde kant de Duitse soldaten al vanaf Venhorst en trokken verder Boekel in.

Het verzet.

De duistere oorlogsjaren braken aan en alles kwam op rantsoen. Harrie wist te vertellen dat iedere boer maar een beperkt aantal, kippen en varkens mocht houden, daar al het beschikbare voer voor zulke beesten werd afgevoerd naar het oosten om in Duitsland de bevolking aan het eten te houden. Dat wij hier te weinig konden telen en produceren, daarmee werd geen rekening gehouden, hier moest men maar zien om met kunst en vliegwerk aan de dagelijkse kost te komen. Toen wij over de ondergrondse en het verzetswerk begonnen, wat tijdens de tweede wereldoorlog bijna in elke plaats bestond, bespeurden wij een stille zwijgzaamheid bij onze gastgever. Hij wilde daar niets over kwijt, maar het bleek dat hij daar zeer zeker bijbetrokken was geweest. Met meer dan tien mannen vergaderen in een kelder bij een ondergronds lid van de Boekelse verzetsbeweging, het rondbrengen van illegale verzetskranten en het herbergen van enkele onderduikers, doet vermoeden dat Harrie, wat vaderlandsliefde betreft, het hart op de juiste plaats had. Omdat Harrie zo zwijgzaam was op dit punt, hebben wij niet verder aangedrongen en deze tijd maar laten rusten, dit uit respect voor hem waar wij zo gastvrij werden ontvangen.

De bevrijding.

Bij de bevrijding van zuid Nederland werden op Zondag 17 september 1944 geallieerde luchtlandingstroepen neergelaten bij o.a. Son en Veghel. Harrie moest op die bewuste dag toevallig met de fiets naar Dinther om daar de kalverschetsen op te halen van een beest dat hij gekocht had. Hij had wel vliegtuiggeronk gehoord, maar dat was in die tijd een normale zaak. Maar op de terugweg van Dinther naar Veghel kwam hij zoveel Engelse soldaten tegen, dat hij hier en daar zelfs van de fiets moest. Toen hij Veghel uit was en in de richting van Erp fietste, waren daar enkele schermutselingen en schotenwisseling tussen Engelsen en Duitsers. Een Duitser liet daarbij het leven, wat Harrie zich nog goed kan herinneren. Met enkele sigaretten en wat chocola, kwam hij uiteindelijk in de Kerkheide terug, waar hij natuurlijk zijn verhaal deed. Daar had men intussen de verborgen radio voor de dag gehaald en luisterden men naar Radio Oranje. Enkele dagen later werd het weer spannend, daar tussen Boekel en Venhorst, toen ook daar de geallieerden waren aangekomen. Grote zware kanonnen werden opgesteld tussen het huis van de kinderen Donkers en dat van de burens, de familie Marinussen. De lopen stonden dreigend gericht op Huize Padua, maar voor er een schot gelost werd hadden de Duitsers, tot geluk voor al de mensen die daar een onderdak hadden gevonden, het hazenpad gekozen en bliezen via Gemert de aftocht.

Verkering en huwelijk.

Toen Harrie op een leeftijd van midden twintig was, kreeg Harrie kennis aan een meisje uit Veghel. Op de fiets werd die afstand afgelegd en op de terugweg deed hij bij zijn zus aan die inmiddels getrouwd was en in Erp woonde. Harrie werd stil toen hij vertelde dat deze zus in het kraambed was overleden, dit terwijl hij enkele dagen daarvoor op de terugweg van Veghel nog bij haar was geweest en haar in blijde verwachting en goede gezondheid had achtergelaten. De verkering in Veghel hield geen stand, mede daar het toch wel een gruwelijk eind fietsen was, met de slechte de wegen van toen. Hij zocht het korter bij huis en vond een mooie deern, enkele honderden meters verderop richting Venhorst aan de linkerkant van de weg. Het was Francina van den Heuvel, de dochter van Klaas van den Heuvel, beter bekend als Klaas Groesbeek. Na een niet al te lange verkering trouwde het paar in 1950 en ook deze trouwerij was iets heel bijzonder. Toevallig of niet, maar zijn zus Anna had ook trouwplannen met haar toekomstige man Harrie Swinkels. Als ze nu eens tegelijk zouden trouwen op 1 dag en wel op het zelfde uur en in dezelfde kerk. Dat was een goed idee, meenden zij, maar ze hadden niet de mening gevraagd van de Boekelse en

Venhorstse pastoors. Anna, als bruid, wonende in Boekel, hoorde in Boekel te trouwen, aldus de pastoor en Francina, een geboren en getogen Venhorstse boerendeern, hoorde in de kerk van Venhorst het jawoord te geven. Samen in Venhorst trouwen kon de Boekelse pastoor niet verkroppen en twee paren die in de Boekelse kerk elkaar het jawoord wilden geven, was voor de Venhorstse pastoor eveneens uitgesloten. Over concurrentie en clericale onwil gesproken. Goede raad was duur en uiteindelijk kwam men tot de volgende oplossing. Harrie en zijn toekomstige vrouw, Francina van den Heuvel, trouwde in de H. Mis van 8 uur 's-morgens in de kerk van Venhorst. Daarna snel een kop koffie en een flinke boterham en dan vlug met de taxi van Hoen(Johan) Jonkers op naar Boekel, want daar was om tien uur de huwelijksplechtigheid van zus Anna Donkers met Harrie Swinkels. Na deze plechtigheid ging het gezamenlijk in optocht naar de ouderlijke woon van Harrie en Anna aan de huidige Statenweg en kon het feest beginnen Daar was de schuur met parachutes, guirlandes en verse bloemen tot een mooie feestzaal omgetoverd.

Van Boekel naar Venhorst.

Harrie ging met zijn bruid naar het Venhorstse en nam de boerderij van haar vader over, die van Klaas van den Heuvel, bijgenaamd Klaas Groesbeek, waar ze 3 jaar bleven wonen. Toen de boerderij van Janus Donkers aan de Grote Baan nummer 10 te koop was, bedacht Harrie zich geen moment en werd eigenaar van deze boerderij en begon daar een gemengd bedrijf met 16,5 hectaren. Harrie kan vol vuur vertellen over deze beginjaren in het Venhorstse. Melken deed men al zittend op een driepoot met de hand, ofschoon hij al op 1^e Kerstdag 1954 voor het eerst machinaal zijn koeien kon melken met een goed werkende en degelijk melkmachine, vakbekwaam aangelegd door P. van Grinsven, smid te Venhorst. Maaien moest met de zeis, later met een maaimachine getrokken door een paard en weer later kwam het volautomatisch maaien en dorsen met de combine. Dorsen met de vlegel, is hem niet vreemd, ook de hekelmachine met wanmolen en daarna de zelfreiniger, dit alles heeft Harrie meegemaakt zoals alle andere agrariërs in die tijd. Al het handwerk op de boerderij is veelal weggenomen door machines en installaties. Je moest met de tijd mee, anders liep je achter en niet meegaan met de tijd, was meestal de doodsteek voor het boerenleven.

Op onze vraag hoe hij in het Venhorstse ontvangen werd als echte Boekelse jongeman, was Harrie zeer positief. Ik werd in Venhorst zeer goed opgenomen, zegt hij, maar dat was ook mede dank zij zijn vrouw, die in vele verenigingen in dit peeldorp actief was. Zo was ze betrokken bij de Boerinnenbond, de Kerk, processies en verder bij bijna alles wat er in Venhorst leefde. Harrie hield zich o.a bezig met de ponyclub, landbouwstudieclub, kerkkoor, ouderenkoor en nog met tal van andere zaken.

Tot 1986 heeft Harrie aan de Grote Baan geboerd, tot zijn zoon dit bedrijf overnam. Harrie en zijn vrouw gingen toen aan de Ringbaan in het centrum wonen en sinds 6 jaar bewoond hij de flat aan het Sint Josephplein nabij het Mennehof.

Terugblik.

Op onze laatste vraag, hoe hij terug kijkt op zijn leven, kwam een krachtig en wel doordacht antwoord. Een leven rijk aan variatie, gezegend met 2 zonen en 2 dochters, die op hun beurt zorgden voor 11 kleinkinderen. Op het gebied van de landbouw voltrokken zich door de jaren heen grote veranderingen, denk maar aan automatisering, mechanisatie, grootschaligheid, K.I., loonwerk, bemesting en veredeling, allemaal zaken waar hij mee te maken kreeg. Wat hij prijst is de burenhulp, want een boer kan eigenlijk niet zonder, men is dikwijls op elkaar aangewezen, dit bij alle facetten van het boerenleven. Deze burenhulp was daar in de peel een groot goed, waar hij nog altijd dankbaar voor is.

Het te vroeg ontvallen van zijn vrouw heeft diepe sporen nagelaten, maar gezien de vele foto's van haar in de huiskamer, zal hij daar nog wel steun en kracht uit putten en zeer zeker dikwijls met respect aan haar terug denken.

Harrie bedankt voor dit interessant gesprek, neem de tijd en geniet van koersbal, jeu de boules, kaarten, zingen bij het kerkkoor en koor van ouderen en al wat je graag doet. Het ga je goed.

Bart en Martien van de Ven